

DOMSTOLENS DOM (stora avdelningen)

den 9 november 2004*

I mål C-338/02,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 234 EG,

som framställts av Högsta domstolen (Sverige), genom beslut av den 10 september 2002, som inkom till domstolen den 23 september 2002, i målet

Fixtures Marketing Ltd

mot

Svenska Spel AB,

* Rättegångsspråk: svenska.

meddelar

DOMSTOLEN (stora avdelningen)

sammansatt av ordföranden V. Skouris, avdelningsordförandena P. Jann, C.W. A. Timmermans, A. Rosas och K. Lenaerts (referent) samt domarna J.-P. Puissochet, R. Schintgen, N. Colneric och J.N. Cunha Rodrigues,

generaladvokat: C. Stix-Hackl,

justitiesekreterare: avdelningsdirektörerna M. Múgica Arzamendi och M.-F. Contet,

med hänsyn till det skriftliga förfarandet och efter att förhandling hållits den 30 mars 2004,

med beaktande av de yttranden som avgivits av:

- Fixtures Marketing Ltd, genom advokaten J. Ågren,
- Svenska Spel AB, genom advokaterna M. Broomé och S. Widmark,
- Belgiens regering, genom A. Snoecx, i egenskap av ombud, biträdd av P. Vlaemminck, advocaat,
- Tysklands regering, genom W.-D. Plessing, i egenskap av ombud,
- Nederländernas regering, genom S. Terstal, i egenskap av ombud,

- Portugals regering, genom A.P. Matos Barros och L. Fernandes, båda i egenskap av ombud,

- Finlands regering, genom E. Bygglin och T. Pynnä, båda i egenskap av ombud,

- Europeiska gemenskapernas kommission, genom C. Tufvesson och K. Banks, båda i egenskap av ombud,

och efter att den 8 juni 2004 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande rör tolkningen av artikel 7 i Europaparlamentets och rådets direktiv 96/9/EG av den 11 mars 1996 om rättsligt skydd för databaser (EGT L 77, p. 20) (nedan kallat direktivet).

- 2 Begäran har framställts i en tvist mellan bolaget Fixtures Marketing Ltd (nedan kallat Fixtures) och bolaget Svenska Spel AB (nedan kallat Svenska Spel). Bakgrunden till tvisten är att Svenska Spel har använt uppgifter om fotbollsmatcher i de engelska och skotska ligorna för att anordna vadhållning.

Tillämpliga bestämmelser

De gemenskapsrättsliga bestämmelserna

- 3 Direktivet gäller enligt artikel 1.1 rättsligt skydd för alla slags databaser. I artikel 1.2 i direktivet definieras en databas som "en samling av verk, data eller andra självständiga element som sammanställts på ett systematiskt [eller] metodiskt sätt och som var för sig är tillgänglig genom elektroniska medier eller på något annat sätt".
- 4 I artikel 3 i direktivet införs ett upphovsrättsligt skydd för "databaser som på grund av innehållets urval eller sammanställning utgör [upphovsmannens egen] intellektuella [skapelse]".
- 5 I artikel 7 i direktivet införs en *sui generis*-rätt. Denna bestämmelse har följande lydelse:

"Rättighetens föremål

1. Medlemsstaterna skall tillerkänna en databasproducent som vid anskaffning, granskning eller presentation [har gjort] en kvantitets- eller kvalitetsmässigt sett väsentlig investering, rätten att förbjuda utdrag och/eller återanvändning av hela eller en kvalitativt eller kvantitativt sett väsentlig del av databasens innehåll.

2. I detta kapitel avses med:

- a) utdrag: en varaktig eller tillfällig överflyttning av hela eller en väsentlig del av innehållet i en databas [till ett annat medium], oberoende av på vilket sätt och i vilken form detta sker,

- b) återanvändning: när hela eller en väsentlig del av innehållet i en databas görs tillgänglig för allmänheten genom spridning av exemplar, uthyrning, on-line överföring eller överföring i någon annan form. När en kopia av databasen en gång sålts inom gemenskapen av rättsinnehavaren eller med dennes medgivande, konsumeras hans rätt att kontrollera återförsäljningen inom gemenskapen av detta exemplar.

Utlåning från en inrättning som är tillgänglig för allmänheten utgör inte utdrag eller återanvändning.

3. Den rätt som avses i punkt 1 kan överföras, överlätas eller ges som gåva genom licensavtal.

4. Den rätt som avses i punkt 1 skall tillämpas oberoende av möjligheten att ge databasen upphovsrättsligt eller annat rättsligt skydd. Dessutom skall den tillämpas oberoende av möjligheten att skydda databasens innehåll genom upphovsrätt eller andra rättigheter. Det i punkt 1 stadgade skyddet av databaser påverkar inte tillämpningen av befintliga rättigheter [till] deras innehåll.

5. Återkommande eller systematiskt utdrag och/eller återanvändning av [icke] väsentliga delar av innehållet i [databasen] som förutsätter förfoganden som strider mot normalt bruk av basen eller som orsakar databasproducent[ns legitima intressen] oförsvarlig skada, är ej tillåtna.”

De nationella bestämmelserna

- 6 Skyddet för databaser regleras i svensk rätt i lag (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk (nedan kallad upphovsrättslagen).

- 7 Enligt 49 § första stycket upphovsrättslagen, i dess lydelse enligt lag (1997:790), varigenom ändringar infördes i upphovsrättslagen i syfte att införliva direktivet med svensk rätt, har den som har framställt en katalog, en tabell eller ett annat dylikt arbete i vilket ett stort antal uppgifter har sammanställts eller vilket är resultatet av en väsentlig investering uteslutande rätt att framställa exemplar av arbetet och göra det tillgängligt för allmänheten.

- 8 Upphovsrättslagen innehåller inte någon bestämmelse som motsvarar artikel 7.5 i direktivet. Det framgår emellertid av förarbetena till lag (1997:790) att det är arbetet i sig eller en väsentlig del av det som är föremål för skydd enligt 49 § upphovsrättslagen. Ensamrätten omfattar följaktligen inte kopiering av särskilda uppgifter som finns i arbetet, och inte heller icke väsentliga delar av detta. Enligt förarbetena kan

emellertid en upprepad användning av i sig icke väsentliga delar av ett arbete anses innebära användning av en väsentlig del av arbetet.

Målet vid Högsta domstolen och tolkningsfrågorna

- 9 De professionella fotbollsligorna organiseras i England av Football Association Premier League Ltd och Football League Ltd och i Skottland av Scottish Football League. Organisationen består i att fastställa datum för de matcher som skall spelas under säsongen (ungefär 2000 matcher per säsong i England och 700 i Skottland). Uppgifterna lagras elektroniskt och offentliggörs, bland annat i tryckta häften, dels kronologiskt, dels med utgångspunkt från varje lag som ingår i respektive liga.
- 10 Arbetet med att upprätta spelordningarna inleds ett år innan den aktuella fotbollssäsongen börjar.
- 11 Organisatorerna av de engelska och skotska fotbollsligorna har valt att låta bolaget Football Fixtures Ltd handha utnyttjandet av spelordningarna för dessa ligor genom licensgivning. Fixtures har i sin tur getts rätt att företräda innehavarna av de immateriella rättigheter som är knutna till spelordningarna.
- 12 Svenska Spel bedriver i Sverige penningspel i vilka man kan tippa utgången av fotbollsmatcher i bland annat de engelska och skotska fotbollsligorna. Bolaget återger därvid uppgifter om dessa matcher på sina spelkuponger.

- 13 Fixtures erbjöd Svenska Spel licens att använda spelordningarna mot ersättning, men Svenska Spel avböjde. I februari 1999 väckte därför Fixtures talan vid Gotlands tingsrätt mot Svenska Spel med yrkande om skäligt vederlag för användningen av uppgifter ur spelordningarna för engelska och skotska fotbollsmatcher under tiden den 1 januari 1998–16 maj 1999. Fixtures anförde till stöd för sin talan att databaserna med uppgifter om spelordningarna är skyddade enligt 49 § upphovsrättslagen och att Svenska Spels användning av uppgifter ur spelordningarna utgör intrång i de immateriella rättigheter som tillkommer fotbollsligorna.
- 14 I dom av den 11 april 2000 lämnade tingsrätten käromålet utan bifall. Tingsrätten ansåg visserligen att spelordningarna omfattades av katalogskydd, eftersom det var fråga om en sammanställning som var resultatet av en väsentlig investering, men bedömde att Svenska Spels användning av uppgifter ur spelordningarna inte innebar något intrång i Fixtures rättigheter.
- 15 Fixtures överklagade domen till Svea hovrätt. I dom av den 3 maj 2001 fastställde hovrätten tingsrättens domslut. Hovrätten berörde inte uttryckligen frågan huruvida spelordningarna skall anses vara skyddade enligt 49 § upphovsrättslagen, eftersom den ansåg att det inte hade visats att uppgifterna på Svenska Spels spelkuponger hade hämtats ur fotbollsligornas databaser.
- 16 Fixtures har överklagat hovrättens dom till Högsta domstolen med yrkande om att den skall bifalla bolagets talan.

- 17 Högsta domstolen har angett att 49 § upphovsrättslagen, i dess lydelse enligt lag (1997:790), syftar till att genomföra direktivet och skall tolkas i ljuset av detsamma. Högsta domstolen anser att direktivets text inte ger någon entydig ledning för bedömningen av huruvida syftet med databasen skall tillmätas betydelse vid bedömningen av om en databas är *sui generis*-skyddad och i så fall vilken betydelse som syftet skall tillmätas. Inte heller framgår entydigt vilka slags investeringar i form av arbete och kostnader som får tillgodoräknas när frågan om väsentlig investering skall bedömas. Det är enligt Högsta domstolen vidare oklart hur direktivets begrepp skall tolkas när det gäller utdrag och/eller återanvändning av hela eller en väsentlig del av databasen respektive normalt bruk och oförsvarlig skada vid utdrag och/eller återanvändning av icke väsentliga delar av basen.
- 18 Högsta domstolen har under dessa förhållanden beslutat att vilandeförklara målet och begära ett förhandsavgörande från EG-domstolen beträffande följande frågor:

”1) Kan en databasproducent vid bedömning av om en databas är resultatet av en ’väsentlig investering’ enligt artikel 7.1 i [direktivet], tillgodoräknas en investering som primärt avser skapandet av något som är fristående från databasen och som således inte endast avser ’anskaffning, granskning eller presentation’ av innehållet i databasen? Spelar det i sådant fall någon roll om investeringen eller delar av den ändå utgör en förutsättning för databasen?

2) Åtnjuter en databas skydd enligt direktivet enbart för verksamheter som omfattas av databasproducentens syfte med upprättandet av databasen?

- 3) Vad menas med begreppen 'kvalitativt och/eller kvantitativt sett väsentlig del av databasens innehåll' i artikel 7.1?

- 4) Är direktivets skydd enligt artikel 7.1 respektive artikel 7.5 mot 'utdrag och/eller återanvändning' av innehållet i en databas begränsat till att avse sådan användning som innebär ett direkt utnyttjande av basen eller tar skyddet också sikte på sådant nyttjande där innehållet finns i någon annan källa (andrahandskälla) eller är allmänt tillgängligt?

- 5) Hur skall begreppen 'normalt bruk' respektive 'oförsvarlig skada' i artikel 7.5 tolkas?"

Prövning av tolkningsfrågorna

- 19 Domstolen erinrar inledningsvis om att 49 § första stycket upphovsrättslagen, i dess lydelse enligt lag (1997:790), förutsätter att det föreligger en katalog, en tabell eller ett annat dylikt arbete "i vilket ett stort antal uppgifter har sammanställts eller vilket är resultatet av en väsentlig investering".

- 20 Det framgår av beslutet om begäran om förhandsavgörande att Högsta domstolen inte anser att de aktuella spelordningarna utgör en katalog som innehåller "ett stort antal uppgifter" i den mening som avses i 49 § första stycket upphovsrättslagen. Den första tolkningsfrågan har därför ställts för att få klarhet i hur begreppet väsentlig investering i artikel 7.1 i direktivet skall tolkas.
- 21 Högsta domstolen vill särskilt få klarhet i huruvida de investeringar som den som upprättar en databas har lagt ned i själva skapandet av uppgifterna skall beaktas vid bedömningen av om det föreligger en väsentlig investering som avser anskaffning, granskning eller presentation av innehållet i databasen. Vidare har denna domstol frågat huruvida direktivet syftar till att skydda en databas som är resultatet av en huvudverksamhet, som med nödvändighet innefattar skapande av uppgifter.
- 22 Enligt artikel 7.1 i direktivet åtnjuter endast sådana databaser som uppfyller ett exakt kriterium *sui generis*-skydd. Detta kriterium är att anskaffningen, granskningen eller presentationen av innehållet i databaserna utgör en kvalitets- eller kvantitetsmässigt sett väsentlig investering.
- 23 Enligt skälen 9, 10 och 12 i direktivet är syftet med direktivet att främja och skydda investeringar i system för "datalagring" och "databehandling" som bidrar till utvecklingen av informationsmarknaden i ett sammanhang som präglas av att volymen data som skapas och behandlas ökar exponentiellt varje år inom alla verksamhetsområden. Härav följer att begreppet investering som avser anskaffning, granskning eller presentation av innehållet i en databas allmänt måste förstås så, att det som avses är den investering som läggs ned på att upprätta själva databasen.

- 24 Som Svenska Spel samt den tyska, den nederländska och den portugisiska regeringen har framhållit, måste begreppet investering som avser anskaffning av innehållet i en databas i detta sammanhang tolkas på så sätt att det avser resurser som lagts ned på att söka befintliga uppgifter och att samla dessa i databasen, med undantag för resurser som lagts ned på själva skapandet av uppgifterna. Som Svenska Spel och den tyska regeringen har påpekat, är syftet med det *sui generis*-skydd som införts genom direktivet nämligen att främja upprättande av system för lagring och behandling av befintliga uppgifter, och inte att främja skapande av uppgifter som senare kan samlas i en databas.
- 25 Denna tolkning vinner stöd i skäl 39 i direktivet, där det anges att syftet med *sui generis*-rätten är att säkerställa ett skydd mot att någon annan tillägnar sig resultaten av de investeringar i pengar och sakkunskap som den som har "sökt och samlat innehållet" i en databas har lagt ned. Som generaladvokaten har påpekat i punkterna 51–56 i sitt förslag till avgörande ger samtliga språkversioner av skäl 39 — trots att det finns smärre terminologiska variationer — stöd för en tolkning som innebär att begreppet anskaffning inte innefattar skapandet av de uppgifter som finns i databasen.
- 26 I skäl 19 i direktivet anges att en samling av flera upptagningar av musikstycken på en CD inte utgör en tillräckligt väsentlig investering för att åtnjuta *sui generis*-skydd. Detta skäl ger ytterligare stöd för nämnda tolkning. Härav framgår nämligen att de resurser som läggs ned på själva skapandet av de verk eller element som finns i databasen, i detta fall på en CD, inte kan likställas med en investering som avser anskaffning av innehållet i databasen och de skall således inte beaktas vid bedömningen av huruvida investeringen för att upprätta basen är väsentlig.

- 27 Begreppet investering som avser granskning av innehållet i databasen skall förstås så, att det avser de resurser som, i syfte att säkerställa att uppgifterna i databasen är tillförlitliga, läggs ned på att kontrollera att sökelementen är korrekta, både när databasen upprättas och under hela den tid som den är i drift. Begreppet investering som avser presentation av innehållet i databasen rör de resurser som läggs ned på att förse databasen med en informationsbehandlingsfunktion, det vill säga de resurser som läggs ned på att systematiskt eller metodiskt ordna databaselementen och på att arrangera dem så att de är individuellt tillgängliga.
- 28 En investering för att upprätta en databas kan bestå i att ta i anspråk mänskliga, ekonomiska eller tekniska tillgångar eller resurser, men investeringen måste vara kvantitets- eller kvalitetsmässigt sett väsentlig. Den kvantitativa bedömningen avser kvantifierbara resurser och den kvalitativa bedömningen avser insatser som inte går att kvantifiera, som till exempel en intellektuell insats eller en energiinsats. Detta framgår av skälen 7, 39 och 40 i direktivet.
- 29 Det förhållandet att upprättandet av en databas är knutet till utövandet av en huvudverksamhet, i vilken den person som upprättar databasen även skapar elementen som ingår i denna bas, innebär i detta sammanhang inte i sig att det är uteslutet att denna person kan åberopa *sui generis*-skydd, under förutsättning att personen styrker att anskaffningen, granskningen eller framställningen av dessa element, i den mening som har preciserats i punkterna 24–27 i denna dom, har föranlett en kvantitets- eller kvalitetsmässigt sett väsentlig investering som är självständig i förhållande till de resurser som lagts ned på att skapa dessa element.

- 30 Det arbete med att söka efter uppgifter och att kontrollera att dessa är korrekta som utförs i samband med att databasen upprättas medför visserligen i princip inte att den som upprättar basen måste lägga ned särskilda resurser, eftersom det är fråga om uppgifter som han har skapat och som han har tillgång till. Det kan emellertid krävas en kvantitets- eller kvalitetsmässigt sett väsentlig investering i den mening som avses i artikel 7.1 i direktivet för att samla dessa uppgifter, för att ordna dem systematiskt eller metodiskt i databasen, för att tillse att uppgifterna är individuellt tillgängliga och för att kontrollera att de är korrekta under hela den tid som databasen är i drift.
- 31 I målet vid Högsta domstolen motsvarar de resurser som inom ramen för anordnande av ligaspel i fotboll läggs ned på att för varje omgång i de olika ligorna fastställa speldagar, matchtider och vilka lag som skall spela hemma respektive borta en investering för att upprätta spelordningarna för dessa ligor. Detta har även Svenska Spel samt den belgiska, den tyska och den portugisiska regeringen gjort gällande. En sådan investering hänför sig till själva anordnandet av de olika ligorna och har samband med skapandet av de uppgifter som finns i den aktuella databasen, det vill säga uppgifter om varje match i dessa ligor. Denna investering omfattas således inte av artikel 7.1 i direktivet.
- 32 Under dessa förhållanden måste det prövas — om man bortser från den investering som avses i föregående punkt — huruvida anskaffningen, granskningen eller presentationen av innehållet i en spelordning för en fotbollsliga utgör en kvantitets- eller kvalitetsmässigt sett väsentlig investering.

- 33 Arbetet med att söka och samla uppgifterna i spelordningarna för ligorna kräver inte någon särskild ansträngning från de professionella fotbollsligornas sida. Som Fixtures självt har påpekat i sitt yttrande, är detta arbete oskiljaktigt förbundet med arbetet att skapa dessa uppgifter. I detta arbete deltar fotbollsligorna direkt i egenskap av organisatörer. Anskaffningen av innehållet i en spelordning för en fotbollsliga kräver således inte någon investering som är självständig i förhållande till den investering som krävs för att skapa uppgifterna i spelordningen.
- 34 De professionella fotbollsligorna behöver inte göra någon särskild ansträngning för att kontrollera att uppgifterna om de matcher som skall spelas är korrekta när spelordningen framställs, eftersom ligorna är direkt inblandade i arbetet med att skapa dessa uppgifter. Det framgår av Fixtures yttrande att arbetet med att under säsongen kontrollera att innehållet i spelordningarna är korrekt består i att uppdatera vissa uppgifter i dem till följd av att en match eller en ligaomgång eventuellt måste flyttas fram efter beslut av eller i samråd med de professionella fotbollsligorna. En sådan granskning kan således inte anses utgöra en väsentlig investering.
- 35 Även presentationen av en spelordning för en fotbollsliga är nära knuten till själva skapandet av uppgifterna i spelordningen. Detta bekräftas av att det i beslutet om begäran om förhandsavgörande inte finns några uppgifter om att särskilda arbetsinsatser eller resurser skulle ha lagts ned på presentationen av spelordningarna. Denna presentation kan således inte anses kräva en investering som är självständig i förhållande till investeringen för att skapa uppgifterna i spelordningen.

- 36 Härav följer att varken anskaffning, granskning eller presentation av innehållet i en spelordning för en fotbollsliga utgör en väsentlig investering som kan motivera att spelordningen skall ges *sui generis*-skydd enligt artikel 7 i direktivet.
- 37 Av det ovan anförda följer att den första tolkningsfrågan skall besvaras enligt följande. Begreppet investering som avser anskaffning av innehållet i en databas, i den mening som avses i artikel 7.1 i direktivet, skall tolkas på så sätt att det avser de resurser som läggs ned på att söka befintliga uppgifter och att samla dessa i databasen. Det omfattar inte resurser som läggs ned på att skapa de element som utgör innehållet i en databas. Detta begrepp avser således inte resurser som inom ramen för upprättandet av en spelordning för att kunna anordna ligaspel i fotboll läggs ned på att fastställa speldagar, matchtider och vilka lag som skall spela mot varandra i de olika ligorna.
- 38 Det saknas mot denna bakgrund anledning att besvara de andra tolkningsfrågorna.

Rättegångskostnader

- 39 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

På dessa grunder beslutar domstolen (stora avdelningen) följande dom:

Begreppet investering som avser anskaffning av innehållet i en databas, i den mening som avses i artikel 7.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 96/9/EG av den 11 mars 1996 om rättsligt skydd för databaser, skall tolkas på så sätt att det avser de resurser som läggs ned på att söka befintliga uppgifter och att samla dessa i databasen. Det omfattar inte resurser som läggs ned på att skapa de element som utgör innehållet i en databas. Detta begrepp avser således inte resurser som inom ramen för upprättandet av en spelordning för att kunna anordna ligaspel i fotboll läggs ned på att fastställa speldagar, matchtider och vilka lag som skall spela mot varandra i de olika ligorna.

Underskrifter